

**NATIONAL
GATHERING
IN
WASHINGTON D.C.
UPDATE**

Special issue of **Outreach**

A Publication of the Prelacy of the Armenian Apostolic church of America

ARCHIVE COPY

Please return.

*Supplement to
vol. VIII*

April 1985

SET YOUR CLOCKS TO WASHINGTON

It will be a time to remember, a historic event, when Armenians young and old come out and join together to share in the Commemoration of the 70th Anniversary of the Armenian Genocide.

Washington, D.C. will be their common home from April 24th - April 28th. Here the wisdom and pride earned from the past, will be transmitted to the energy, spirit, and hope, of the youth to the future.

There will be people of all ages, spanning several generations, having tasted the fruits of many countries, gathering together for this milestone event in the history of the Armenian people. Yes, it is a commemoration of the martyrs, but, as well, a commemoration of our survivors, our veterans, and a salute to our future. Without the youth, there is no future, and without a future there is little need for a past.

Parents and grandparents will all be present, standing side by side. It will be a day of great sunshine and promise, when the children revere the aged, and the aged, the children..

ARMENIA: OUR COMMITMENT IS FOREVER

**Եւ Էութիւնդ եմ եւ սկիզբն եմ քու վախճանիդ
Իմ մէջն է որ դուն ինքդ կեանքէդ յետոյ պիտի ապրիս:**

ՍԻԱՄԱՆԹՕ

MAJOR ART EXHIBIT TO TAKE PLACE IN WASHINGTON, D.C.

The art exhibit for the 70th Anniversary Commemoration of the Armenian Martyrs being held at the Washington Plaza Hotel, is going to be the largest collective exhibit of Armenian art ever to take place in North America.

ANSELMO of Milano, Italy will be showing his special collection dedicated to the Genocide entitled, "Le Massacre."

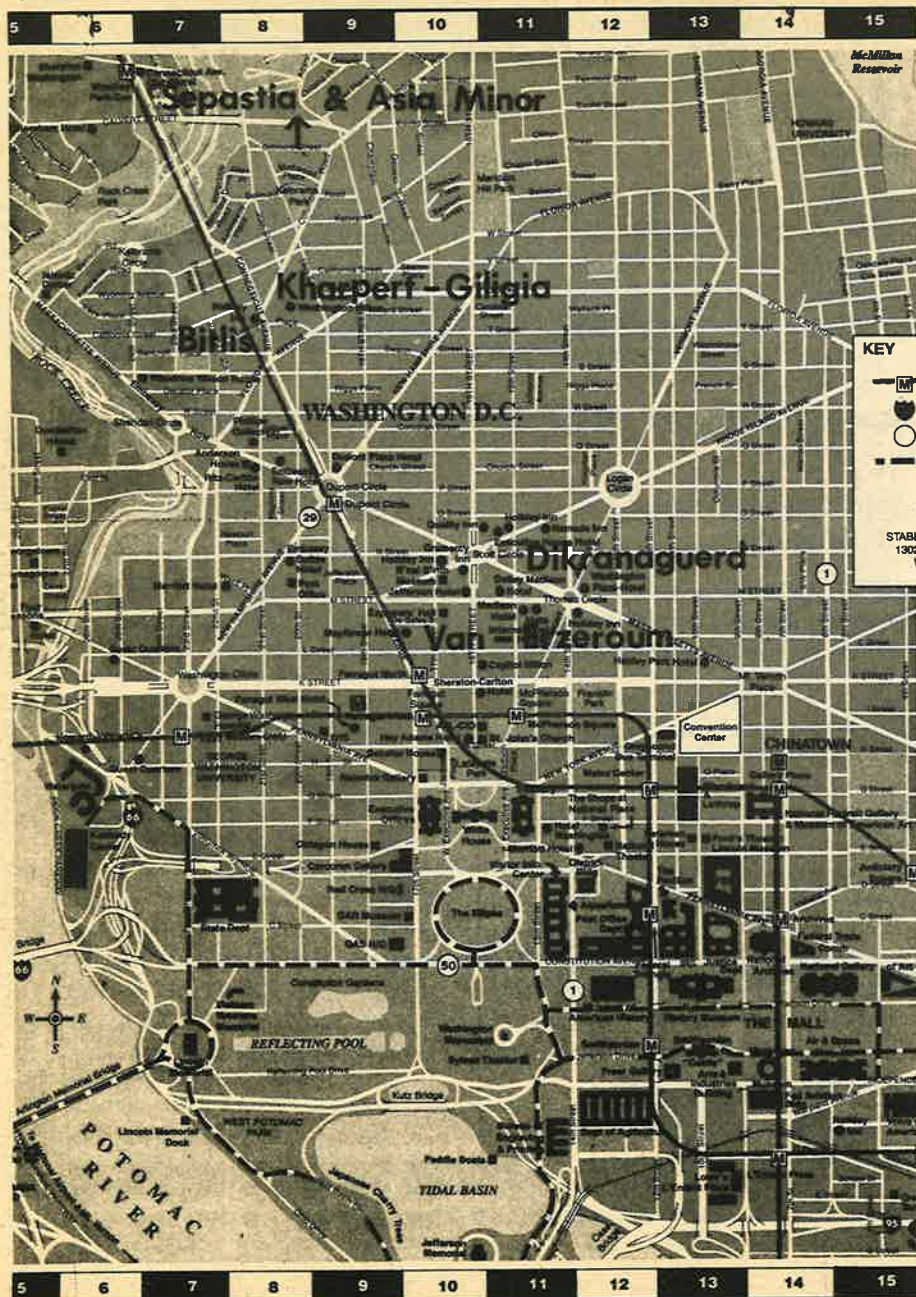
KATCAZ of New York City, will be exhibiting his series of 20 paintings entitled "The Fiery Horses of Ani."

Along with these two gentlemen will be:

Salpi Mavian	Armand Tatossian
Mary Melikian	Kegham Tazian
Jacqueline Ohanian	Bedros Aslanian
Setta Solakian	Martin Barooshian
Mariam Atarian	Luch Janjigian
Elaine Hajian	Mary Derderian
Sarkis Mazmanian	Beverly Byrnes Chorbajian
Laura Davetian	John Dasho
Sandra Lee Parsekian	Carol Markarian
Arpine Terlemezian	Garabed Der Hohanessian
Janice Gorjian	Nubar Semerjian
Levon Mnazkanian	Martin Sarkis Madancy
Ann Hablanian	Esther Agabian
Armine Saryan	Berj Kailian
Sema Mellian	Varteni Badalian
Susan Hinds	Dikran Balian
Iszchan Nazarian	Dale Barsamian
Yevkine Yepremian	Bryan Davagian
Zarouhi Piliguian	Manuel Gheridian
Hasmik Nercessian	Meguerditch Margossian
Puzant Godjamanian	Haroutioun Tenguerian
Ashot Minassian	Alice Khatcharian
Joseph Giraco	Sona Kludjian
Paul Sagsoorian	Daniel Hejinian
Vartan Ohanian	Nancy Amirkhanian Youdelman
Susan Khatchadoorian	Arshag Amerkhanian
Joseph Haroutunian	Kero Antoyan
Richard Tashjian	Ares Antoyan
Martin Mugar	Samuel Bedrossian

It is through the cooperation of the individual artists themselves, as well as such organizations as the Armenian Artists Assoc. of America, that such a varied and powerful exhibit has materialized. Much of the work will be on sale at the exhibit and we are sure that there will be something for everyone. This is a show which should not be missed.

THE ARMENIAN VILAYETS IN WASHINGTON, D.C. With Hotel Locations

A VERY SPECIAL PASSPORT FOR A VERY SPECIAL MAN

His Holiness Catholicos Karekin II, on his return to Lebanon after recovery from his illness, stopped in Munster, Indiana Monday, March 25th. Upon his arrival, the Catholicos was met by His Excellency Archbishop Mesrob Ashjian, at which time he presented to his Holiness, on behalf of the Armenian communities, the passport numbered 12,000,001. This is the first passport in the series numbered for those who represent the minimum number of Armenians there would now be had there not been a Genocide.

Those present for the presentation of the Commemorative Passport are, (left to right), Archbishop Datev Sarkissian, Dr. Raffi Hovannessian, His Holiness Karekin II, Archbishop Mesrob Ashjian, and Dr. Ara Doumanian.

PANDERING TO THE TURKS

Reprinted with permission, "The Record", Hackensack, N.J. April 4, 1985

President Reagan warmly welcomed Turkish Prime Minister Turgut Ozal this week, the first Turkish leader to visit the United States in 14 years. The president then sweetened Mr. Ozal's visit with a pledge of nearly \$1 billion in economic and military assistance next year, a substantial increase over the current package.

Mr. Reagan has reason to curry favor with the Ozal government. Turkey is a key ally in the North Atlantic Treaty Organization. And since the pro-Western shah of Iran was deposed in 1979, Turkey — which shares a 1,200-mile border with the Soviet Union — has become a major link in the U.S. surveillance chain, the Central Intelligence Agency's most important listening post in the Middle East.

In its eagerness to cultivate a stronger alliance with the Turks, however, the Reagan administration has been all too willing to ignore Turkey's atrocious human-rights record, which Amnesty International calls one of the world's worst. Previous U.S. aid was conditioned on Turkey's pledge to take steps to end the torture and killing of its own citizens. Without continued pressure now, the Turkish government has little incentive to keep any such promise.

Then, too, there's the Armenian problem. Turkey has stubbornly refused to admit what the rest of the world recognizes: Seventy years ago, in the midst of World War I, the Turkish government systematically murdered 1.8 million Armenians — nearly half the population — and took over their homeland. Today Armenians continue to demand that the world recognize and remember this tragedy.

At a minimum, Turkey must confess its guilt and make reparations to the Armenians. The United States should use its leverage to make that happen. Congress recently passed a resolution to declare April 24 a National Day in Remembrance of Man's Inhumanity to Man to call attention to what happened in 1915. But with Mr. Ozal in town, President Reagan began twisting arms on Capitol Hill to have the resolution shelved to save Turkey the embarrassment.

This is an insult not just to the Armenian-Americans, but to all of us. Our strategic alliance with Turkey would be no less sound if we had a national day of mourning for the victims of Armenian genocide. Nor would we lose anything by insisting that our allies respect the rights and lives of their citizens. But we do jeopardize our international role as democracy's champion by sacrificing such moral concerns for military gain. Mr. Reagan's eagerness to turn a blind eye toward Turkey's failings has been a disgraceful display of pandering and poor diplomacy.

OUTREACH

Archbishop Mesrob Ashjian
Prelate
N. Khtikian - Editor
K. Manuelian - Art Director

OUTREACH (USPS 426-490) is published monthly by the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America, 138 East 39th Street, New York, New York 10016, (212) 689-7810. Unsolicited manuscript will be considered for publication; please include a stamped, self-addressed return envelope. We reserve the right to edit articles in order to conform to space limitations. Signed articles do not necessarily reflect the policy of the Armenian Apostolic Church of America. Send all correspondence to the above address to the attention of the Editor. Printed in the United States of America, Second class postage paid at New York, N.Y. 10016. Postmaster: Send address changes to Outreach, 138 E. 39th St. New York, N.Y. 10016

ARMENIA

STARTING OVER

by Khachig Tölölyan

The Genocide, which began in the plain of Alashgerd in March of 1915 and ended with the last killings of Armenians in French-abandoned Cilicia in 1923, has become the watershed experience of modern Armenian history, stamping the collective consciousness of our nation as definitively as Christianity did in the Fourth Century A.D. But unlike Christianity, the Genocide brought neither Good News nor an organizing bureaucracy of the Spirit, the Church. All it brought was a new beginning when what the Turks had intended was the end and Final Solution to the Armenian Question.

On the Seventieth Anniversary of the Genocide, as the last of the pitifully small handful of survivors dwindles, and the first generation born in the Diaspora enters old age, it is perhaps time to assess the past, ask where we are, and think about the future. Armenians have often lived through the many hard parts of their history by continuing to believe that they *had* a collective future. Even when pessimism of the mind has been permissible because analysis of the situation showed the odds stacked against us, optimism of the will has been our best answer to history, enabling us to do what needed to be done.

But what is to be done? And specifically, what is to be done about a life born of death, a situation engendered by Genocide? Since 1965, as spontaneous outbursts of popular feeling became manifest in Soviet Armenia as well as in Beirut, in Marseille as well as in Montebello, it became clear that the second generation born in the Diaspora had listened to its parents' tales of horror, had gone beyond self-pity and self-absorption, and come into contact with its own sense of the loss of the Land, and had turned that strange brew into active, energetic rage.

What has been done with the rage and energy? We know what some of the efforts to channel them have been. The traditional Armenian organizations returned with renewed vigor to the somewhat dusty archives of the Armenian Case, Hye Tahd, and revived it, to the extent that it was possible to do so without resources, or without violence. As frustration mounted and the Middle East exploded, the new terrorist organizations attempted to carry on the Case, with mixed results. Twenty years later more Western people, more Turks, and even more Armenians are informed — or misinformed — about the Genocide than has been the case at any time since 1923. Leaders of Armenian organizations will admit, in private, that today the one issue over which they can mobilize Armenians of differing backgrounds is the Genocide, and so even those whose mission may be cultural and educational connect their projects to the Genocide, whenever possible, in order to muster support.

Yet the first phase of renewed Genocide-consciousness is now over. The fiery youths of 1965 are now middle-aged; the terrorists of 1975 jailed or dead. Twenty years of consciousness has given us some monuments, but not yet a proper collection of survivors' accounts, though the Zoryan Institute is now approaching that goal. We have Congressional resolutions, but no proper documentation Center or history-book devoted to the Genocide. We have had marches but never, to my knowledge, one that mustered more than a few thousand Armenians. All this fanfare of two decades, all the assassinations, all the claims that the world will not pay attention to peaceful means, and yet the video cameras of the world have never once focused on, say, 25,000 Armenians marching ten abreast down Pennsylvania Avenue. Not *once*, and it takes many such marches to make a peaceful impact on Americans in general, and jaded congressmen in particular. Our organizations have spoken of unity in commemorating the Genocide, but it takes years of co-operation and experience to be able to put a disciplined, large march together at will. We haven't done it, we haven't tested the impact of it in places like New York and Washington and Los Angeles, and yet two decades into the new phase of the struggle we have people who have the temerity, the sheer gall of the languid pessimist to say: "*Amen inch portezink paytz degh me chehasank*: We tried everything but we didn't get anywhere." Everything? We have not yet begun to fight. If and when every major Armenian organization and institution has a permanent sub-committee on Genocide, co-ordinating efforts year-round, and keeps such organizers well-funded and active for another decade, then perhaps in the year 2000 A.D. we can start daring to say that "we have tried everything." On the Seventieth Anniversary of the Genocide, the generation of grandchildren is only just beginning to try.

70TH 1915 ANNIVERSARY 1985 ARMENIAN GENOCIDE

PERPETRATED BY THE
TURKISH GOVERNMENT

IN REMEMBRANCE OF THE
1,500,000
MASSACRED

WE ARE OBSERVING APRIL 24, 1985

WE WILL BE CLOSED

These posters are available from your local church committee to display at your business address for the April 24th observance.

COME ON LITTLE ONE, LET'S GO ... KELE LAO!

There's a tune that's being sung, whistled and hummed in Yerevan these days. "Kele Lao, kele ertonk mur ergir." "Come on little one, let's go, come on let's go back home." It's a simple song, actually a folk ballad. It's a mournful tune, a minstrel's ballad with a haunting refrain. Through it the grandfather sings to his grandchild in the dialect of his Marash valley, urging their return to the homeland.

*"Back to that valley of sweet budding blooms,
From every bush and branch gently falls heavenly manna.
Its least crumb would ease our hearts.
See the land of Sassoun and the hills of Maratgou spreading before us,
Kele lao, come on little one, let's go, come on, let's go back home."*

The painful longing of "Kele Lao" bridged the oceans and continents this season and struck our shores like a musical tidal wave! Just in time for the Great Gathering in Washington for the Commemoration of the 70th anniversary of April 24th. Just in time for every Armenian man, woman and child in America to take the song to heart. Just in time to "Kele Lao" the theme of that week of the Gathering. Kele lao ... come on, let's go.

The great-grandmothers, the great-grandfathers who will be part of the legions of Survivors that travel to Washington have an important function to carry out there; to stand up and be counted! They will announce to the world, as only they can do, "Here we are, we are still alive and we still remember that April!" The Survivors will look around proudly to see their own sons and daughters there, in the nation's capital, ready to stand up and be counted. Then the Survivors will seek their grand-children and great-grandchildren. "Kele lao," will say the Survivors, "Come on, let's go. But where are the little ones?" The little ones will be there in Washington, to give their response and to stand up and be counted! They will learn to remember Black April and the time of the Great Dispersion. Kele lao ... come on, little one, come on, let's go!

*"Song birds sing sweetly in our land there,
Swallows flap their wings in time to the song there,
The rocks and stones long for us so, they weep bitter tears for us there.
Kele lao, come on, little one, come on, let's go back home."*

Throughout the U.S. and Canada the grand-children are learning to sing their response of affirmation in the regional Armenian schools of the Armenian National Education Committee (A.N.E.C.). The students are memorizing all 5 verses in dialect ... and that last victorious verse:

*"Let's go Grandpa, come on, let's go Grandma,
Of course we'll go back home.
We'll go back to your Van, your Moush, your Sassoun,
Even if our blood should flow away in rivers.
Get up Grandpa, get up Grandma, come on, let's go back to your land!
Come on then, little one, let's go.
Come on, let's go back home."*

If we can't go back to the homeland right now, do the next best thing, take your children by the hand and lead them to the Great Washington Gathering. Let them stand there with you and be counted. They will never forget the indescribable experience of being and living as Armenians together, of standing along-side of thousands of Armenians, standing up to be counted! As they grow and mature, these children and youths will always remember that April Gathering in Washington, they will recall it as they tell their own children, "Wasn't that a time!"

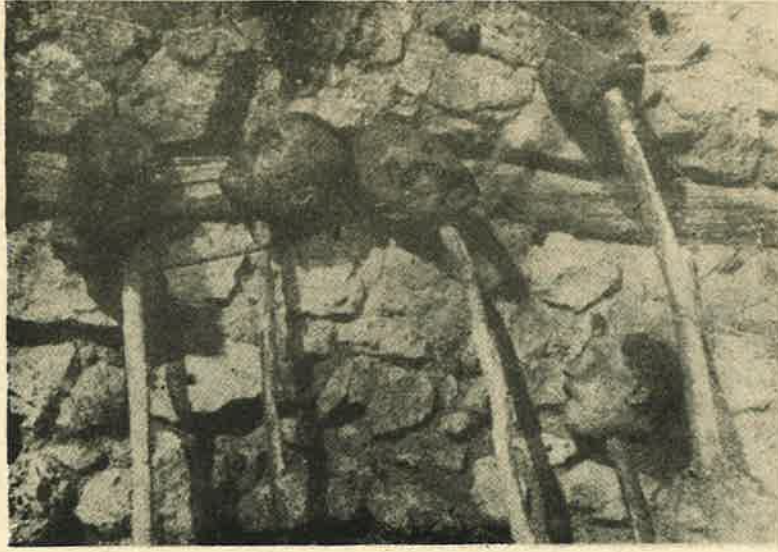
Help your children replace the one and a half million, help them know who they are, to know how much they are needed and loved as our hope, or future, our tomorrow. Kele lao, come on, little one, let's go, come on, let's go ... Kele lao.

Hourig Papazian-Sahagian
Executive Director
Armenian National
Education Committee

Archbishop Mesrob Ashjian receives laminated plaque of the map of Greater Armenia from survivors, Joseph Chorbajian, (left), age 86 born in Marash, and John Alexanian, (right), age 95, born in Balut, Kharput. They are flanked by Mr. Zareh Shahinian and Mr. Bedros Jivelekian.

THE GENOCIDE THAT "NEVER HAPPENED"

AFTER SLAUGHTERING OUR MALES, THEY COLLECTED THE SKULLS AND DISPLAYED THEM IN THE VILLAGE CENTERS

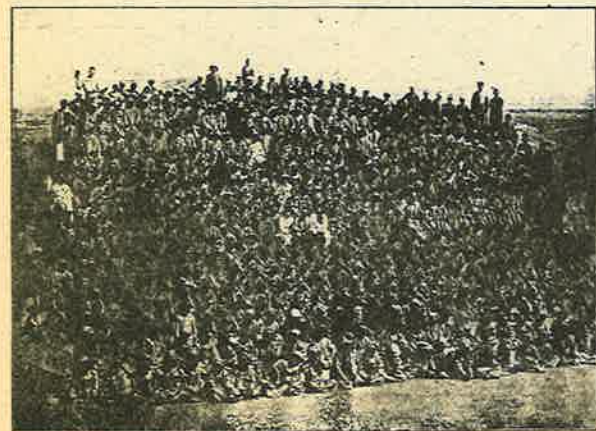
MASS ANNIHILATION OF THE ARMENIAN POPULATION WAS WIDESPREAD

Հայ մայրը իր կորսված եղբոր հետ
հիստիկ ապուր

MOTHERS WATCHED, HELPLESSLY, AS THEY AND THEIR CHILDREN DIED FROM STARVATION, EXPOSURE, AND MISTREATMENT

One battalion of Armenian Orphans, who witnessed the massacre of their parents.

A picnic party for the Orphans on the Easter occasion.

The Workshop of the Armenian Orphanage at Baghdad

HOWEVER, SOME SURVIVED, AND AS ORPHANS, PULLED THEMSELVES OUT OF THE PAST TO MAKE MORE OF THEMSELVES THAN THEY OR THE TURKS COULD EVER HAVE IMAGINED!

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՎԵՐԱՊՐՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄ - ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ

ԱՊՐԻԼ 24-28, 1985

ՀՈՎԱՆԱՒՐՈՒԹԵԱՄԲ՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ՝

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻ

Մասնակցութեամբ՝

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅ ԱՌԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅ ԱՌԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ,
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ, ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԳԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ,
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ, ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԿՆԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԳՈՐԾՈՒՆԷՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

2 ՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 24, 1985

12:00 Կէսօր ԱՂՕԹՔ՝ ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչներին ՏԱՆ ՄԷՋ
Դիտողներու օրենսկի մուտքի արտօնատուները կարելի է ստանալ
դիմելով ձեր շրջանի բնակիչներին:

5:30 - 7:30 Կ.Ե. ԸՆԿՆԱՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԾԷՆՔԻՆ ՄԷՋ
(Ցատուկ հրատարակման միջոցով)

ՅԱՏՈՒԿ ՕՐԱԿԱՐԳ
(Ցեղասպանութեան թիշատակում) ներկայացուցիչներու Տան մէջ:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 25, 1985

11:00 Կ.ա. ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԱՑՈՒՄ
ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՄՆԵՐՈՒ
Մշակույթի եւ Պատմութեան Արտայայտութիւնը
Ճարտարապետութեան ընդմէջէն

Խաչքարներու Խորհուրդը
Հայկական Պատմական Գորգեր
Ժողովուրդի մը Դոյաւտեւումը - Գրքերու Ցուցադրութիւն

ԿԵՐՊԱՐԱՐՈՒԵՍՏԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՄ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝
ՎԱԹՍՈՒՆ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ
ԱՌԱՆՁԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՄ
Անսելմո Ֆրանչեսկոնի «Ջարդը» հաւաքածոն,
Քաջազի «Անիի Հրեղէն Ձիերը» հաւաքածոն:

ԱՅԼ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՄՆԵՐ
Ասեղնագործութեան Ցուցահանդէս
Հայկական Տահմիկ Պուլքիկներու Ցուցադրութիւն
Երկիր եւ Մշակույթ

Ժամադրութեամբ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԲՈՆԿՐԷՍՄԷՆՆԵՐՈՒ

8:00 Կ.Ե. ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑ
ԴԱՍԱԽՕՍ՝ ՏՈՔԹ. ԷՆՆ ԲԱՈՂՈՒՉԻ
«Հայկական Գրականութեան Աւանդը»
«Ազգային Սեւեռում եւ Համաշխարհային Ընդունակութիւն»
ՄԱՐԻ ՓԷԼԹԷՔԵԱՆ
ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ
«Հայ Բանաստեղծութեան Կտրած Ճամբան»
ԽՄԲԱՅԻՆ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ
Իրէն Ապրահամեան, Անահիտ Աբանոսեան, Մորին Բերոն
Ընդ Բարմալի, Ճոն Վարդուկեան
ԱՍՄՈՒՆՔ
(Սիւմանթոն եւ Պարոյր Սեւակ)
Վարդան Յովհաննէսեան

ՈՒՐԲԱԹ, ԱՊՐԻԼ 26, 1985

Ամբողջ օրը, (10:00-5:00) ՏԵՍԱՆԵՐԻՋՆԵՐՈՒ
ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

11:00 Կ.ա. ՎԵՐԱՊՐՈՂՆԵՐՈՒ ԲԵՄ
Վերապրողներու Վկայութեանց Արձանագրութիւն
(տեսաներիզի վրայ)

1:00-2:30 Կ.Ե. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ (Ա.)
Սահիկներու ցուցադրութիւն, — Արմէն Հախնազարեան
Ուաշինկթըն Հիլթըն, Ճեֆրսըն եւ Մընրօ սրահներ

2:30-3:00 Կ.Ե. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
«ՆԱԽԱԳԱՀ ԳԱԼՎԻՆ ԳՈՒԼԻՃ ԵՒ ՀԱՅ ՈՐԲԵՐՈՒ ԳՈՐԳԸ» (Ա.)
Տօքթ. Հ. Մարթին Տերանեան
Ուաշինկթըն Հիլթըն, Ճեֆրսըն եւ Մընրօ սրահներ

3:00-5:00 Կ.Ե. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԽՈՐՔԸ — 1878-1923
Դասախօս՝ Բրոք. Բիչըրտ Յովհաննէսեան
Ուաշինկթըն Հիլթըն, Ճեֆրսըն եւ Մընրօ սրահներ

10:00 Կ.ա. ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԱՑՈՒՄ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ
Էմպրաի Թատրոն, Գրեթթիքը եւ Յիօրիտա Պաղտատ, Նորթ Ուէսթ

10:00-12:00 Կ.ա. ՄԱՐԳԻՍ ՓԱՐԱՋԱՆԵԱՆ - «Նուան Գոյնը»

12:00-2:30 Կ.Ե. ՀՐԱՅՐ ԹՈՒԽԱՆԵԱՆ - «Էսայմընթ Պըրլին»

3:00-5:00 Կ.Ե. ԱՐՓԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ - «Թէ ինչպէ՞ս մօրս
ասեղնագործ գոգնոցը կը սփռուի կեանքիս մէջ...»
(ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ Ա. ՑՈՒՑԱԳՐՈՒԹԻՒՆ)

8:00 Կ.Ե. ՈԳԵԿՈՉԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ
Յայտագրի վրայ՝
«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» ԹՕՐՈՒՆԹՈՅԻ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ
դեկալար՝ Էդիկ Յովսէփեան
«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» «ԱՆԻ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ, ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍ
Ղեկավարներ՝ Սիւզի Դարբինեան-Բարսեղեան եւ Եդիա Հաշոյեան
Քամսթիթուշըն Հօլ, 1776 «Տի» փողոց, Նորթ Ուէսթ
Ուաշինկթըն, Տի-Սի

ՇԱԲԱԹ, ԱՊՐԻԼ 27, 1985

9:30-4:30 ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՍԵՄԻՆԱՐ
Կազմակերպութեամբ Ուաշինկթընի «Համագայիւն»
Ուաշինկթըն Հիլթըն, Թօրօպրէտ սրահ
Նիւիթ: «ՄՈՒԹ ՏԱՐԻՆԵՐԸ — 1908-1918»

Մասնակիցներ — Բիչըրտ Յովհաննէսեան,
Հրաչ Զատոյեան,
Լեւոն Մարաշեան,
Բաֆֆի Յովհաննէսեան,
Ժիրայր Լիպարիտեան,
Ռոյթըր Պանտազեան

11:00 Կ.ա. ՎԵՐԱՊՐՈՂՆԵՐՈՒ ԲԵՄ
Վկայութեանց Արձանագրութիւն
(տեսաներիզի վրայ)

1:00-2:30 Կ.Ե. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
- Թրքական Ուրացումներ. Բրոք. Բիչըրտ Յովհաննէսեան

2:30-3:00 Կ.Ե. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
«ՆԱԽԱԳԱՀ ԳԱԼՎԻՆ ԳՈՒԼԻՃ ԵՒ ՀԱՅ ՈՐԲԵՐՈՒ ԳՈՐԳԸ» (Բ.)
Տօքթ. Հ. Մարթին Տերանեան

3:00-5:00 Կ.Ե. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ (Բ.)
Արմէն Հախնազարեան

5:00-Էն սկսեալ ՀՍԿՈՒՄ
(Լաֆայէթ Բարբի մէջ)

7:00 Կ.Ե. ՃԱՇԿԵՐՈՑԹ, Ի ՊԱՏԻՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՊՐՈՂՆԵՐՈՒ
Քանկեղըն Սէնթըր, «Սի» սրահ
900 Իննբըրդ Փողոց, Նորթ Ուէսթ, Ուաշինկթըն, Տի-Սի
Ընդունելութիւն — 6:00
Ընթրիք — 7:00
Յայտագիր — 8:30

Նախագահ
ԲԱՐՁՐ. Տ. ՄԵՍՐՈՊ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃԵԱՆ
Ատնապետ
ՏՕՔԹ. ՀՐԱՉ ԱՐԱՀԱՄԵԱՆ
Սեղանավար
ՊՐ. ՄԱՐԳԻՍ ԹՇՈՅԵԱՆ
Մենեթըր
ՊՐ. ՄԱՅՔԸԼ ՔԸՐՄՈՅԵԱՆ
Հիւր՝
ՊՐ. ՇԱՐԼ ԱՋՆԱՒՈՒՐ
Խօսք՝
ՊՐ. ՀԵՆՐԻ ՄՈՐԿԸՆԹԱՌԻ, ՃՐ.
Պատգամ՝
Ն.Վ. ՃՈՐՃ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ
Կառավարիչ՝ Գալիֆոնիայ Նահանգի

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 28, 1985

Միջ-եկեղեցաԿԱՆ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ՀԱՒԱՔ
ԱՐԼԻՆԿԹԸՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՏԱՆ ՄԷՋ

10:00 Կ.ա. Ծաղկեպսակի գետեղում՝ ՋօրաՎր 1 Բըրշիկի գերեզմանին
10:20 Կ.ա. Ծառատնկում՝ Արկոն-ի խաչին մօտ; Արկոնի եւ Արարայի
նակատներուն գոհուած Ամերիկացի զինուորներուն
եւ կամաւորներուն յիշատակին

11:00 Կ.ա. ՎԵՐԱՊՐՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՒԱՔ — ԱՄԲԹԱՏՐՈՆ

12:30 Կ.Ե. Ծաղկեպսակի գետեղում՝ Անձամօք Ջինուրի Յուշարձանին

MEMORABILIA FOR THE 70TH ANNIVERSARY

The countdown is on and the Anniversary memorabilia is ready and waiting for you in Washington, D.C.

The T-Shirts, with the cryptic message of Hovhannes Sheeraz, reads:

My son, what would you have me bequeth you?
As a father, I would leave you with such a treasure,
That no father anywhere, anyplace, could leave such a legacy —
I leave to you what some small people have imprisoned in the clouds

I leave you with our mountain,
To free it from those black clouds,
To bring it home with ringing righteousness,
And you shall bring it home my son,
Perhaps even with your dear little hands,
You shall bring our mountain back to us,
As your need of justice is so deep ...

My bequest to you is *Massis*.
For you to keep it forever,
As you keep our language forever,
As the pillar of your father's home.

Mr. Ara & Harry Markarian of Montral have generously donated several thousand t-shirts to be worn by the youth participating in the commemoration,

***

The Commemorative Seals have been distributed and should be in each of your homes by now.

The blue hued, somber stamp, of Hovsep Pushman's painting *L'ESPERANCE*, reminds us that there is HOPE in youth and that it is a matter requiring much thought and consideration.

The bright design of Elie Bakmazjian's stamp, shows us that with the light of spring comes the regeneration of the Armenian nation.

Dikran Manavian's seal consolidates both the idea of solemnity and that of eternal life. The stark black and white of this stamp accentuates its message.

These seals should be used on all your correspondence throughout the year as they will help transmit our commitment and belief in the Armenians as a whole.

***

The passports are ready and the set issued from 1,500,001 - 1,502,000 will be distributed to the Survivors. The rest are numbered from 12,000,001 upward and will be received by each person attending the cultural events of the Commemoration. The cost for these is \$85.00 and will cover admission to the banquet and concert.

Mr. Şhahen Minassian of Montreal has donated these passports for the 70th Anniversary Program in memory of our Martyrs.

Decals for your luggage, and Badges for your coats, will also be available for your trip to Washington, D.C. They are colorful and will be an attention getter.

ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Մեծ Եղեռնի 70-ամեակի առթիւ, եւ վերապրողներու Ուաշինգթոնեան համահաւաքին կապակցարար գաւազան յայտարարութիւններ ուղարկեցինք վերապրող սերունդին: Մեր ստացած նամակներէն փունջ մը կը հրատարակենք ստորեւ, ընդհանրապէս զանց առնելով ենթականերուն անունները, քանի որ տոնութիւն չէինք խնդրած նախապէս: Նամակները, իրենց պարզութեան եւ անկեղծութեան մէջ մէկական գլուխ-գործոցներ են, խօսուն ամբաստանագիր, ուղիղ, անսեքեւեք: Մեր հայրերն ու մայրերը կը խօսին մեզի, լսենք իրենց ձայնը, որ օրհնութեան քաղցրութիւնը ունի եւ կտակի մը կշիռը:

Աշխատած ենք նամակները տալ այնպէս ինչպէս որ են, կատարելով ուղղագրական եւ կետադրական նշումները միայն:

ԽՄԲ.

Ստորագրեալս վերապրող եմ եւ հետեւած եմ հրճուանքով ձեր աշխատանքներու մասին: Պատրաստուել էի որ պիտի գայի բայց, դժբախտաբար սրտի կաթուածով յետաձգուեցաւ: Այս չէ կարելորը. հարցը, որուն մասին կ'ուզեմ ձեր ուշադրութեան յանձնել, հետեւելով ձեր կարգադրութիւններու սքանչելի աշխատանք տարած էք, բայց շատ կարեւոր մէկ հարց մը նկատի չէք առած: Ես ալ իբրեւ ձեր մեծ մայրիկը պէտք է որ ըսեմ: «Լուրտ» եթէ գացած էք, բոլորը կամաւորներ են որ թողնուելով վրայ հիւանդները կ'ապահովեն: Ինչո՞ւ դուք կամաւորական խումբ չէք կարգադրած տկարներուն մասին որ օգնականներ պէտք պիտի ունենան: Մի մոռնաք որ վերապրողներս արդէն 75 տարիքնիս անց եւ տեսակ տեսակ հիւանդութիւններով, արդէն անօթի-բուսիկ, ոջիլով հիւանդ վերադարձած, շարունակեցինք կեանքը, ատոնց հետեւանքներով ապրելով հանդերձ օտար երկիրներու մէջ: Վստահ եմ որ ինձ նման շատ վերապրողներ պիտի չի կարողանան ներկայ ըլլալ նոյն պատճառներով ...

Աղաւթի Կիլեւերեան

Ֆրէզնո

Սրբազան Հայր,

Աքսորական դաժան կեանքը ապրած եմ իր բոլոր տաժանքներով: Այդ ճամբու ընթացքին ես ունեցայ քոյրիկ մը, մանկական հրճուանքով ուրախացայ. աւաղ որ հազիւ աչքերը բացած, մի քանի շաբաթէն ան եւս զոհ զնաց թուրքին բիրտ ետթաղանին: Անշուշտ միակ յանցանքը հայ ծնած ըլլալն էր: Ես տեսայ ամբողջ ընտանիքիս յօշոտումը 1915-16-ի տառապալից տարիներուն ու փախուստով միայն ազատեցայ այդ անողորմ տեսարանէն: Լեռներն եղան ինձ ապաստան, վայրի գազանները ընկեր բաժնեկից իրենց որջերու: Առանց աստուածային կարգադրութեան չէր կարելի հրաշք փրկութիւնը իրականանալ: Այս եւ այլ սարսափեցուցիչ դրուագներ եւ որբութեան շրջանի պատմութիւնս զրի առած եմ եւ այդ պիտի ըլլայ փոխանցելի կտակ սիրելի յետնորդներու որ ոչ միայն չմոռնան թուրքին գազանութիւնները այլեւ աւելի ազդու եւ յամառ կերպով հետապնդեն մեր արդար իրաւունքներու իրագործումը մինչեւ զայ եւ անպայման պիտի գայ Ազատութեան Յաղթական օրը ...

Գուշակեան Սրբազանի վկայութեամբ իսկ Արմաշէն սակաւաթիւ վերապրողներէն մին եմ, առ արդ կը փափաքեմ Ապրիլեան Եղեռնի 70-ամեակի Յուշատօնին ներկայացուցիչը ըլլալ Արմաշի Չարխափան Սուրբ Աստուածածնի Մայր Տաճարին, մանաւանդ՝ դպրեւանքին ...

Ժիրադ Ասպետեան

Նիւ Եորք

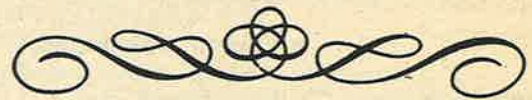
Փետր. 2, 1985

Առաջնորդ Սրբազան Հայր,

Ես ... եմ, Կեսարացի եմ. մայրս բողոքական էր: Բողոքականներուն ներողութիւն եկաւ, երբոր լուսաւորչականները քուռեցան, յանկարծ մեզի ալ ըսին գիւղերը պիտի երթանք:

Հայրս խալըճ էր: Ժամանակին ներկարար թուրք ֆրենտ մը ունէր մեզի հետ թուրքի գիւղ մը զրկեցին մեզ. մայրս, զիս, 17 տարեկան էի, եղբայրս 13, քոյրս 6 տարեկան: Եղբայրս եւ քոյրս կ'ապրին Պոսթըն: Հոն ալ սկսան, դուք ալ պիտի երթաք ըսին, ծննդեան թուղթերնիս հաւաքեցին: Շատ չեմ գիտեր, Յուլիսին ծնեմ եմ, անանկ որ ճիշտ օրը չեմ գիտեր: Բայց տարիքս 87 տարեկան եմ: Ուաշինգթոն երթալու կարող վիճակի մէջ չեմ: Շատ քիչ եկամուտով կ'ապրեմ ... որչափ անտանելի կեանք ունիմ: 4 տարիէ Ֆլորիտա կը բնակիմ, հայու երես չեմ տեսներ ...

Ֆլորիտա

The placemats for your kitchen are ready and waiting to be used on your tables. They are multi-colored and depict the map of Armenia surrounded by historical renderings of Armenian flags from the various dynasties as well as the Coat of Arms of major princely families.

A little history at breakfast? Why not!

***

The scarves, which have been specially designed for the 70th Anniversary Commemoration, depict a detailed map of Armenia as it existed with its largest boundaries. The words of Daniel Varujan set the tone:

“Awaken the ancestors dreaming in each Armenian breast,
As from every hovel a rebel bursts forth,
And from each tomb a martyr rises in triumph.”

The Teneketzian family of Paris has donated these scarves for this historic Armenian moment in Washington, D.C.

SCHEDULE OF ACTIVITIES

WEDNESDAY, APRIL 24

12:00 Noon: Prayer in the U.S. House of Representatives. Passes for a seat in the Gallery may be obtained from the office of your representative.

5:30-7:30 p.m.: Capitol Hill Reception. By Invitation

Special Order, U.S. House of Representatives. Sponsor: Congressman Charles Pashayan, Jr. To take place at the end of day's session

THURSDAY, APRIL 25

11:00 a.m.: Opening of Exhibits.

Washington Plaza Hotel, Massachusetts and Vermont Avenues

Reflection of History and Culture through Architecture — Jefferson Room

Khatchkar Exhibit — Monroe Room

Rug Exhibit — Adams Room

Book Exhibit: "Armenia: The Perseverance of a People" — State Suite

Art Exhibit — Franklin Room

Participating Artists: Mariam Atarian, Ares Antoyan, Kero Antoyan, Laura Davetian, Puzant Godjermanian, Joseph Giraco, Ann Hablanian, Carmen Habosian, Elaine Hajian, Jeanne Hablanian, Susan Hinds, Katchaz, Salpi Mavian, Sarkis Mazmanian, Sema Mellian, Mary Melikian, Ashot Minassian, Levon Mnazakanian, Iszchan Nazarian, Hasmik Nercessian, Jacqueline Ohanian, Sandra Lee Parsekian, Zarouhi Piligian, Armine Saryan, Seta Solakian, Paul Sagsoorian, Arpine Terlemezian, Yevgine Yepremian, and the Armenian American Artists Association.

Special Exhibition of Anselmo Francesconi's "Le Massacre" — Washington Room

EXHIBITS AT THE WASHINGTON HILTON HOTEL — 1919 Connecticut Ave. N.W.

Lace-Needlework Exhibit — Hamilton & Independence Rooms.

Doll Exhibit — Jackson Room

Land & Culture — Kalorama Room

Visits to Congressmen — By appointment

8:00 p.m.: LITERARY FORUM — Washington Hilton, International Ballroom West
Guest Speaker: Dr. Anne Paolucci. Armenia's Literary Heritage: National Focus and Universal Receptiveness. Marie Peltekian, Soprano, Armenian Classical Songs with Piano Accompaniment. Guest Speaker: Dr. Vahe Oshagan. The Defiant Existence of Armenian Poetry. Readings from Armenian Poetry: Iren Abrahamian, Anahid Atanosian, Maureen Perrone, Roy Patmalnee, John Vartoukian. Musical Accompaniment: Leo Sarkisian, ganon. Recitation: Siamanto and Baruyr Sevag by Vardan Hovanesian

FRIDAY, APRIL 26

10:00 a.m.-5:00 p.m. (all day, continuous showing) VIDEO FILMS

1:00 p.m. - 2:30 p.m.: Lecture on Armenian Architecture with slide presentation by Armen Haghazarian — Washington Hilton, Jefferson & Monroe Rooms

2:30 p.m. - 3:00 p.m.: Lecture: "President Calvin Coolidge and the Armenian Orphan Rug" — with slide presentation by Dr. H. Martin Deranian — Washington Hilton, Jefferson & Monroe Rooms

3:00 p.m. - 5:00 p.m.: Lecture: "The Historical Dimensions of the Armenian Question: 1878-1923" — Dr. Richard G. Hovannisian — Washington Hilton, Jefferson & Monroe Rooms

10:00 a.m.: OFFICIAL OPENING OF FILM FESTIVAL — Embassy Theater, Connecticut & Florida Avenues N.W.

10:00 a.m. - 12:00 noon: Sergei Paradjanov's "The Color of Pomegranates"

12:30 p.m. - 2:30 p.m.: Hrayr Toukhanian's "Assignment Berlin" (D.C. Premiere)

3:00 p.m. - 5:00 p.m.: Arby Hovhannessian's "How My Mother's Embroidered Apron Unfolds in My Life: An Armenian Mystery from Middle Ages to Modern Times" (World Premiere)

8:00 p.m.: COMMEMORATIVE CONCERT — Featuring THE HAMAZKAIN CHORALE OF TORONTO, CANADA, Edik Hovsepian, Conductor; THE HAMAZKAIN ANI FOLK DANCE ENSEMBLE OF LOS ANGELES, CALIFORNIA, Susie Tarpinian-Parsegian and Yeghia Hasholian, Choreographers. DAR CONSTITUTION HALL, 1776 "D" Street, N.W., Washington, D.C.

SATURDAY, APRIL 27

9:30 a.m. to 4:30 p.m.: YOUTH SEMINAR (by registration). "THE DARK YEARS: 1908-1918" — Washington Hilton - Thoroughbred Room. Presented by the Hamazkain Cultural Association of Greater Washington. Participants: Richard Hovannisian, Hratch Zadoian, Levon Marashlian, Raffi Hovannisian, Gerard Libaridian, Walter Bandazian.

1:00 p.m. - 2:30 p.m.: Lecture: "The Armenian Genocide: Turkish Admissions and Denials" by Dr. Richard G. Hovannisian — Washington Hilton Hotel

2:30 p.m. - 3:00 p.m.: Repeat of Dr. Deranian's Lecture — See Friday, 2:30-3:00 p.m.

3:00 p.m. - 5:00 p.m.: Lecture on Armenian Architecture — See Friday, 1:00-2:30 p.m.

7:00 p.m.: BANQUET — A TRIBUTE TO THE SURVIVORS OF THE ARMENIAN GENOCIDE. Convention Center Hall "C", 900 Ninth Street N.W., Washington, D.C. V.I.P. Reception - 6:00 p.m. Dinner: 7:00 p.m. Program: 8:30 p.m. President: His Eminence Archbishop Mesrob Ashjian; Chairman, Dr. Hratch A. Abrahamian; Master of Ceremonies, Mr. Sarkis Teshoian, Esq.; Performing Artist, Mr. Michael Kermoyan; Address, The Honorable Henry Morgenthau, Jr.; Special Guest: Mr. Charles Aznavour; Keynote Speaker, The Honorable George Deukmejian, Governor of California.

5 p.m. YOUTH VIGIL AT LAFAYETTE PARK.

SUNDAY, APRIL 28

ECUMENICAL MEMORIAL SERVICE, ARLINGTON NATIONAL CEMETERY, honoring the American Servicemen who fell during World War I in the defense of freedom. 10:00 a.m.: Placing of Wreath on the Tomb of the General of the Armies, John J. Pershing. 10:20 a.m.: Placing of Wreath at the Argonne Cross. Planting of three Eastern Dogwood trees in memory of the Armenian American volunteers who fell in the defense of freedom and human rights.

11:00 a.m.: ECUMENICAL MEMORIAL SERVICE at the Amphitheater.

12:30 p.m.: Placing of the wreath on the Tomb of the Unknowns.

ՉԵՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԸ ԼԱՐՆԵԻՔ ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆԻ ՀԱՄԱՐ

(Շար. էջ 8-16)

Ներքև, դուրս այն սերունդն է, որ վերապրողները կը կապեն ձեռք գանձակներուն: Դուրս պէտք է Ուաշինգթոնի մեր ներկայութիւնը արժեւորէք մէկ ձեռքով բռնած վերապրողի մը ձեռքը եւ միւս ձեռքը տուած երեխայի մը կամ պատանիի մը, որ որդին կամ դուստրն է ձեր սերունդին: Դուրս պարտաւոր էք կատարել զէպի Ուաշինգթոն այս ճանապարհորդութիւնը ի սէր երկու սերունդներուն: Զրկուեցէք ուրիշ բաներէ, եթէ զրկանք անհրաժեշտ է, — առօրեայ կեանքի ընթացիկ պահանջներէն, գործէն կամ արձակուրդէն — բայց մի տատամսիք օժանդակելու վերապրողներուն կամ երիտասարդներուն որ Ուաշինգթոն ներկայ ըլլան: Թող անոնք ձեր մէջ գտնեն հաւատարմութեան եւ յարատեւութեան այն ոգին զորս դուրս ձեր Հայրերէն՝ վերապրողներէն ժառանգեցիք եւ ձեր մէջ վերագտնեն այն սէրն ու նուիրումը, գերագոյն եւ սրբազան յանձնառութիւնը զորս կ'ուզէք կտակել ձեր զաւակներուն: Այս է այն նուիրական պարտաւորութիւնը զոր կրնաք կատարել ձեր հայրերուն եւ մայրերուն նկատմամբ եւ այն լաւագոյն դասը զոր կրնաք տալ ձեր զաւակներուն որոնք իրենց կեանքի ամբողջ ընթացքին, պիտի չկարենան մոռնալ զայն:

Ե.

Վերջապէս, խօսքս կ'ուղղեմ ձեզի՝ սիրելիագոյն երիտասարդ բարեկամներ: Ուաշինգթոնի ոգեկոչական հանդիսութիւններն ու հրապարակային ելոյթները, իրենց ճշմարտագոյն եւ վերջնագոյն իմաստով ու նպատակով, տեղի կ'ունենան ձեզի՝ համար: Եթէ, մէկ կողմէ, այս հանդիսութիւնները յարգանքի եւ սիրոյ արտայայտութիւններ են վերապրողներուն հանդէպ, միւս կողմէ, անոնք ներշնչման աղբիւր են ձեզի համար, նոր ընծիւղներ մեր ժողովուրդի դարաւոր կաղնիին: Այդ հանդիսութիւնները չեն ծրագրուած որպէս անցեալի պարզ վերջնականներ այլ եւ մանաւանդ որպէս առիթ յանձնառութեան եւ նուիրումի եւ մեր ապագային նկատմամբ:

Այս մեծ երկիրը, Ամերիկան, դուրս լաւ կը ճանչնաք: Հոս փոքր բաներ, մանրուք զբաղումներ, տեղական ղէպքեր, սահմանափակ գործեր մեծ տպաւորութիւն չեն թողոյր: Ասիկա երկիր մըն է ուր մարդ պէտք է «մեծ ծրագրումներ»ով առաջնորդուի ինչպէս դուրս յաճախ կ'ըսէք: մ Ամերիկան ընդարձակ կարելիութիւններու եւ լայնածիր իրազործումներու երկիր է: Այս տարի դուրս կոչուած էք Ուաշինգթոնի ոգեկոչումը վերածելու «մեծ ղէպքի» մը եւ «մեծ իրագործում»ի:

Գիտէք թէ որքան կը սիրեմ ձեզ եւ որքան մեծ վստահութիւն ունիմ ձեզի հանդէպ: Իմ քարոզներուս, դասախօսութեանցս, ճառերուս, գրութիւններուս եւ գործնական ծառայութեանցս մէջ, մի՛շտ մասնաւոր տեղ վերապահած եմ ձեզի: Վստահ եմ կը յիշէք այս իրողութիւնը իմ նիւ Եորքի Առաջնորդութեան պաշտօնի օրերէն մինչեւ այն օրերը երբ հովուապետական այցելութիւններ կուտայի ձեզի, ձեր հոգեւոր պետի եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի իմ հանգամանքով:

Դուրս պէտք է միշտ յիշէք Աստուծոյ պատուիրանները: Հաճիք կեղծոնացէք տասը պատուիրաններէն անոր վրայ զոր մեր երկնաւոր Հայրը մեզի տուաւ մեր երջանկութեան համար: —

«Պատուէ՛ք քու հայրը եւ քու մայրը որպէսզի քու օրերդ երկար ըլլան այն երկրին մէջ զոր Տէրը քու Աստուծոյ քեզի կուտայ»: (Գիւրջ Ելեց. 20: 12):

Վստահ եմ դուրս միշտ կը պատուէք ձեր հայրերն ու մայրերը: Այստեղ, Ամերիկայի մէջ, դուրս «մայրերու» եւ «հայրերու» օր կը սօնէք յատուկ սիրով եւ ուրախութեամբ: Գիտեմ նաեւ որ մեծ եւ մասնաւոր յարգանք ու պատիւ կը վերապահէք ձեր հայրիկներուն եւ մայրիկներուն: Բայց Ուաշինգթոնի մէջ 24-28 Ապրիլին, մասնաւորապէս 28 Ապրիլի օրը, մեր Ամերիկահայ գաղութը պիտի պատուէ բոլոր մեր հայրերն ու մայրերը, այն վերապրողները, որոնց մենք կը պարտինք մեր կեանքը: Եթէ անոնք եւս զոհ գացած ըլլային ցեղասպանութեան, որ 70 տարի առաջ մեզմէ խլեց մէկ ու կէս միլիոն հայեր, մենք այսօր երկրի վրայ գոյութիւն պիտի չունենայինք: Անոնք վերապրեցան: Անոնց վերապրումին շնորհիւ է որ մենք կ'ապրինք եւ պիտի շարունակենք ապրիլ, պահելով մեր սրտերուն մէջ:

Հիմա, ձեր հերթն է մեր երթին ջահը կրելու: Հոն՝ Ուաշինգթոն համախմբուեցէք: Պիտի բռնեցէք վերապրողներուն ձեռքերը: Զերմացուցէք անոնց սկաւառը սրտերն ու տարէք զէմբերուն թուլացած ժպիտները: Անոնց համար, միայն ձեզ տեսնելը կը նմանի տեսնելու պայծառ արեւը Հայ ժողովուրդին, որուն մութ օրերը իրենք ապրեցան եւ որուն լաւ օրերուն սիրոյն յանձն առին ծանրագոյն տանջանքները: Զեր ներկայութիւնը անոնց տառապանքը ուրախութեան պիտի վերածէ:

***

Մի բանի օրէն, երբ առողջական վիճակս բարելաւուի, պիտի վերադառնամ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մայրավանքը, Անթիլիաս, ուր թաղուած են նշխարները մեր նահատակներուն, ցեղասպանութեան զոհերուն: Պիտի մտնեմ անոնց անթափ անխնայ յիշատակին նուիրուած մատրան մէջ եւ պիտի աղօթեմ բոլորիս համար, հայցելով Աստուծոյ շնորհքն ու արդարադատութիւնը:

Այնտեղէն մօտէն պիտի հետեւիմ ձեզի: Խորապէս կը հաւատամ որ դուրս Ուաշինգթոնի ոգեկոչման հանդիսութիւնները պիտի վերածէք Ամերիկայի ժողովուրդի կեանքին նշանակալից մէկ պահուան: Այս երկրի ղեկավարները պիտի հիանան ձեր աղօթքներուն, ձեր զոհաբանութեան, ձեր անայլալ հաւատարմութեան, արդարութեան եւ խաղաղութեան համար տարած պայքարին եւ յանձնառութեան, աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն բայց մասնաւորաբար ձեր ժողովուրդին, Հայ ժողովուրդին, աշխարհի առաջին Քրիստոնեայ ժողովուրդին մարդկային իրաւունքներու պահանջատիրութեան համար:

Կը հաւատամ որ Ամերիկան արժէք կուտայ եւ կը պաշտպանէ բոլոր այս իտէլաներն ու սկզբունքները: Մեծ եղբունի ոգեկոչումը վերածեցէք վերանորոգութեան օրուն: Ընէք այնպէս որ այս սրբազան իտէլաներն ու սկզբունքները վերստին յարութիւն առնեն Ամերիկայի գիտակցութեան եւ խղճին մէջ: Միշտ վառ պահեցէք ձեր աննկուն ու անխորտակելի հաւատքը Հայ ժողովուրդի լուսապայծառ ապագային հանդէպ:

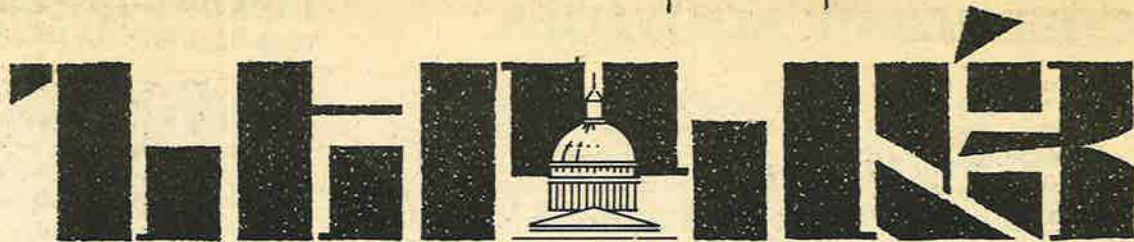
Հայրական Օրհնութեամբ եւ ջերմագոյն աղօթքներով

Գաբրիէլ Բ.

Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

5 Մարտ 1985

Մանսքըր, Ինտիանա

Հրատարակութիւն Ամերիկահայոց Արեւելեան Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի

ՁԵՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԸ ԼԱՐԵՑԷՔ ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆԻ ՀԱՄԱՐ

Սիրելի զաւակներ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, Հաւատարիմ որդիներ եւ դուստրեր Հայոց մեր ազգին,

եւ անխորտակելի շարունակութեան: Այն ատեն, ձեզմէ ոմանք կը յիշեն, ընտրած էինք Հետեւեալ նշանաբանը.

«Եթէ նախանձխնդիր ես, հոն պէտք է ըլլաս»
"If you care, you will be there"

Առողջական պատճառներով Միացեալ Նահանգներ (Ինտիանա) կատարած անձնական կարճ այցելութեանս ընթացքին, հաճոյքն ունեցայ հանդիպելու Հիւսիսային Ամերիկայի մեր զոյգ թեմերու հոգեւոր պետերուն Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանի եւ Տ. Եփրեմ Եպս. Թապազեանի, որոնք այցելեցին ինձի եւ յայտնեցին ձեր բոլորին սէրն ու յարգանքը եւ ներկայացուցին շուտափոյթ ապաքինման ձեր արտագին բարեմաղթութիւնները:

Այդ օրէն տասը տարիներ անցան: Մեր Ամերիկահայ գաղութը ունեցաւ չնախատեսուած աճ եւ աննախնդրեաց ստեղծագործական յառաջդիմութիւն: Այսօր, ինչ որ կը ծրագրուի Ուաշինկթընի համար, աւելի լայն տարողութիւն, մեծութիւն, հարստութիւն եւ զանազանութիւն ունի, եւ ամէն ինչ կը ներառնէ: Սոյն նշանաբանը, բայց այս անգամ աւելի գերազանցօրէն եւ գրաւիչ կերպով կը պատշաճի հաւատարմութեան եւ յանձնառութեան այս սքանչելի աքթին

«Եթէ նախանձխնդիր ես, հոն պէտք է ըլլաս, Ուաշինկթըն:

Առաջնորդ Սրբազան Հայրերը իրենց տեսակցութեանց ընթացքին զիս տեղեակ պահեցին նաեւ այն լայնապարփակ յայտագրին եւ ժիր ու անդու նախապատրաստութեանց մասին, արժանապայել կերպով ոգեկոչելու համար Մեծ Եղեռնի Եօթնասունամեակը եւ յարգելու յիշատակը 1915-ի ցեղասպանութեան ընթացքին զոհուած մէկ ու կէս միլիոն մեր նահատակներուն, Ուաշինկթընի մէջ 24-28 Ապրիլ 1985-ին: Իրապէս որ խոր տպաւորութիւն թողուցին իմ վրայ ծրագրուած ձեռնարկներն ու ելոյթները որոնք, վստահ եմ, այս տարուան ոգեկոչումը պիտի վերածեն ամենէն գեղեցիկ եւ պատմութեան յիշատակի տօնակատարութեան մը, եզական՝ իր նկարագրով, տարողութեամբ եւ ձգելիք տպաւորութեամբ:

Հաւաքավայրը, քառուղին Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Գանատայի բոլոր Հայորդիներուն: Մեզի՝ Հայերու համար Հիւսիսային Ամերիկայի այս մեծ աշխարհամասին բոլոր նահանգներն ու շրջանները պէտք է համակէտին եւ համաձուլուին Ուաշինկթընի մէջ որպէսզի համայն աշխարհը տեսնէ թէ մահը յաղթահարուած է, ցեղասպանութիւնը չի կրնար մոռցուիլ, պատմութեան չի կրնար ջնջուիլ կամ թոյլատրուիլ: Եւ մարդկային իրաւունքները չեն կրնար ոտնակոխուիլ: Եկէք մեր Հայ Ժողովուրդի այս վկայութիւնը մատուցանենք որպէս մեր նպաստը Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն, Գանատային եւ ամբողջ աշխարհին:

Իմ թելադրանքս է բոլորիդ որ Ուաշինկթընի մէջ իրար հանդիպիք կարօտով, սիրով, հաւատքով եւ յոյսով ու միասին երգէք:

«Եղբայր, Հայ եմ մեմ
Ուր պլ ըլլամք՝
Հայ եմ մեմ:»

Գ.

Իմ երրորդ խօսքս ուղղուած է սերունդին իմ սիրելի Հայերուս եւ մայրերուս՝ վերապրողներուն, որոնք ոգեկոչման հանդիսութեան յայտագրին մէջ պիտի գրաւեն կեդրոնական տեղը: Ամէն ճիգ թափեցէ՛ք ձոն ըլլալու: Դուք կուզաք մեր հայրենիքէն, Հայաստանի շուրջը կը բերէք մեզի: Դուք ականատես վկաներն էք ջարդերուն, հաւաքական ոճիր այնպիսի արարքներու որոնք Հետագային Ուաշինկթընի կողմէ ճանչցուեցան ցեղասպանութիւնը բառով: Դուք ցեղասպանութեան ապրող պատկերն էք: Ձեր ներկայութիւնը մեծապէս կարեւոր է երկու Հիմնական պատճառներով:—

ա) Դուք քաղցրեք աքսորի շարժարալից ճամբաներէն, անապատներէն եւ մեր արդի պատմութեան ուրբերգութեան «Տէր Զօր»ներէն: Հիմա դուք հասած էք Ամերիկա եւ Գանատա: Ձեզմէ ոմանց համար ձեր այս ճանապարհորդութիւնը ղէպի Ուաշինկթըն կրնայ ձեր կեանքին վերջինը ըլլալ: Բայց այս ճամբորդութիւնը ուրախութեան եւ երանութեան ճամբորդութիւն է: Հոն դուք պիտի միանաք վերապրող Հայրենակիցներու զորս չէք տեսած տարիներէ ի վեր: Փառք պիտի տաք Աստուծոյ որ տակաւին անոնք ողջ առողջ են, ուրախ եւ յոյսով աւուցուն: Հոն պիտի հանդիպիք նաեւ ձեր թոռնիկներուն եւ թոռնուհիներուն սերունդին, մեր նորահաս սերունդին, որոնք կը խորհրդանշեն ձեր Ազգին վերածնունդը: Ի՞նչ երջանիկ արտասուչ եւ գօտեպնդիչ տեսարան ... Հազարաւոր երիտասարդներ վառվռուն աչքերով, հպարտ, ուսեալ, ինքնավստահ, նուիրեալ: Իրենց աչքերը մեծ երազներով ապագային բացած՝ որոնք պատրաստ են շարունակելու ձեր ճանապարհորդութիւնը ղէպի ապագան, ղէպի ետ՝ մահէն ղէպի կեանք: Այսպիսով, ձեր ճամբորդութիւնը ղէպի Ուաշինկթըն պիտի վերածուի հոգեւոր եւ ազգային ուխտագնացութեան:

բ) Այնտեղ, ձեր պարզ ներկայութեամբ միայն, պիտի վկայէք ցեղասպանութեան դառն իրողութեան մասին: Արդարեւ, Հայկական ցեղասպանութիւնը պաշտպանողական փաստաբանութեան չի կարօտիր որպէս պատմական իրողութիւն ապացուցուելու համար: Բայց ինչպէս ցաւալիօրէն կ'արդարաւանջ, այսօրուան յաջորդները անոնց, որոնք ծրագրեցին եւ գործադրեցին ցեղասպանութիւնը՝ այդ օրերու թուրք իշխանութիւնները, իրենց կարելին կ'ընեն մթազնելու իրողութիւնը սարսափելի ջարդերը ներկայացնելով որպէս «անխուսափելի, չնչին պատահարներ որոնք պատերազմի ընթացքին տեղի կ'ունենան որեւէ երկրի մէջ»: Ձեր տիրական եւ խիտ ներկայութեամբ դուք պիտի փաստէք Ամերիկայի ղեկավարներուն, եւ ինչո՞ւ չէ ամբողջ աշխարհին, թէ՛ ճշմարտութիւնը չի կրնար տեղի տալ սուտին եւ եթէ 1915-ի ցեղասպանութեան ջարդերը տեղի ունեցած չըլլային՝ դուք Ուաշինկթըն պիտի չըլլայիք այսօր, 1985-ին ...

Դ.

Հիմայ իմ խօսքս կ'ուղղեմ ձեր այն որդիներուն եւ դուստրերուն որոնք ծնան եւ մեծցան Հիւսիսային Ամերիկայի այս երկրամասին վրայ: Սիրելի բարեկամ-

Ա.

Եթէ մենք իսկապէս մարդ ենք եւ հարազատ Հայեր ենք՝ քրիստոնէական հաւատքով օժտուն, զապանակուած քրիստոնէական սիրով եւ սողորուած մարդկային եւ ազգային արժանապատուութեամբ, պէտք է փառք եւ գոհութիւն ընծայենք Աստուծոյ մեր նահատակներուն գոհարբակեան վկայութեան եւ դիմադրակեան տոկունութեան համար, որոնք մարմնացած եւ խորհրդանշուած են վերապրող մեր հայրերուն եւ մայրերուն կենդանի ներկայութեան եւ շարունակուող վկայութեան մէջ:

Ուաշինկթընի համախմբումը, ամէն բանէ առաջ պէտք է որ ըլլայ ուրեմն, երախտագիտութեան ափսոս, գոհարանութեան արարք մը: Կարելի՞ էր ընտրել աւելի իտէպ վայր քան Արլինկթընի Ազգային Գերեզմանատունը ուր մարդ կրնայ տեսնել մահը մահուան եւ ողբուն յաղթանակը անմահութեան ... Այնտեղ, այլոց կարգին, կայ «Անճամօթներուն դամբարանը» նախ՝ Ա. համաշխարհային պատերազմին եւ ապա՝ երկրորդ եւ այլ պատերազմներուն: Հոն՝ երբ յարգանքի ձեր տուրքը պիտի ընծայէք մեր նահատակներուն, պիտի աղօթէք նաեւ որ Աստուած իր երկնային բարեգթութեամբ եւ արդարութեամբ նայի մեր աշխարհացրիւ ժողովուրդին եւ շնորհէ մեզի վերանորոգութիւն մեր քրիստոնէական հաւատքին եւ իրականացում մեր խոր իղձերուն՝ արդարութեան, ազատութեան եւ խաղաղութեան համար, որոնք ամենաբարձր գինը վճարած ենք մենք. - Սրբազան արիւնը մէկ ու կէս միլիոն մեր Հայ նահատակներուն:

Բ.

Մեր եկեղեցւոյ եւ ազգին սիրոյն եւ առաջնորդուած մեր մարտիրոս ժողովուրդին արդար հատուցումը իրականացած տեսնելու ձեր նախանձխնդրութենէն, հաճեցէք, ամէն ճիգ ըրէք ձեռք ձեռքի տալու եւ սիրտ սրտի կապելու, որպէսզի ձեր ներկայութիւնը վերածուի այնպիսի ազդու ներկայութեան մը, որ իրապէս, ճշմարտօրէն, գործնապէս եւ լիապէս զգացուի Ամերիկեան Ազգի Մայրաքաղաքին մէջ: Սիրելի եղբայրներ եւ ընտրելի, մէկգի թողուցէք ամէն տեսակի նկատողութիւններ եւ բոլոր այսպէս կոչուած «նախապէս կամ կանխօրք ծրագրուած յանձնառութիւններն ու պարտաւորութիւնները» որոնք դիւրաւ կրնաք յետաձգել ուրիշ օրուան եւ կամ պարզապէս ջնջել: Որովհետեւ մեր յանձնառութիւնը մեր նահատակներուն հանդէպ է մեր գերազոյն նախընտրութիւնը եւ զերիվեր է այլ ամէն տեսակի նկատառութեան: Մէկ կողմ դրէք չնչին, երկրորդական բնոյթ ունեցող ուրիշ ամէն հարց: 1985-ի մեր Ամերիկահայ համայնքի կեանքին կեդրոնական եւ հիմնական ձեռնարկը պէտք է նկատուի Ապրիլի ամսուան ձեր հաւաքը Ուաշինկթընի Տի. Սի. -ի մէջ: Ձեզի համար Ուաշինկթընը պէտք է վերածուի «մանրամկար-Հայաստանի» շնորհիւ ձեր գործած տպաւորութեան, այնպիսի ազնուական եւ կարգաւոր մէկ ներկայութեամբ որ աւելի խօսուն ու տիրապէս զգալի եւ իմանալի պիտի դառնայ քան հազար դասախօսութիւն կամ գրուած հազարաւոր էջեր:

Կը յիշեմ, տասը տարիներ առաջ, որպէս թեմակալ Առաջնորդ ձեզի ծառայած միջոցիս, երբ Մեծ Եղեռնի Վաթնուհատեալը նշեցինք Madison square Garden-ի Felt Forum-ին մէջ, ի նկատում, բոլորս խորապէս յուզուեցանք երբ տեսանք 500 վերապրողներն ու մեծ մասամբ Ամերիկա ծնած 500 պատանիներ, որոնք թափօրով ներս մտան հսկայ սրահին երկու կողմերէն եւ զիրար ողջունեցին սրահին կեդրոնը եւ ջահը փոխանցեցին մէկ սերունդէն միւսին: Հին սերունդէն նորին: Կը յիշեմ թէ ինչպէս Հայեր եւ ոչ Հայեր ի՞նչ մեծ ոգեւորութեամբ լեցուեցան երբ վկան հանդիսացան մեր ազգին անմահ հոգիին տոկունութեան